

Llegir amb el cos

Sobre la lectura a les classes d'educació física

Un dia em vaig adonar que, per viure, només es necessita llegir.

Mauricio Wiesenthal

L'infant es relaciona amb els companys i amb els adults, transforma el món que l'envolta i emet senyals (gestos, afectes, sentiments) emprant el seu cos, que és l'instrument de la seva vida emocional.

Els mestres sabem com funcionen les estructures mentals dels infants, quina relació hi ha entre el cervell i l'aprenentatge, per què a determinats alumnes els costa desxifrar un text, ordenar idees en una redacció o escriure correctament paraules. També sabem que l'aprenentatge de la lectura depèn de molts factors, un dels quals és la bona evolució motriu.

Si volem que tots els alumnes se'n surtin i siguin bons lectors, haurem d'incidir en aquells que presenten dificultats en les habilitats motrius (manca de coordinació viso-motora, per exemple) i, per tant, caldrà que preveiem les experiències i organitzar els materials que ajudin a superar els possibles fracassos i millorar el seu baix rendiment acadèmic.

Ens convé estar al cas de les aportacions que han fet en aquest camp els investigadors, des de Wallon, que va ser el primer a entendre la importància de la motricitat i a afirmar que l'infant es construeix a si mateix a partir del moviment, passant pels *estadis* que va postular Piaget, les *intel·ligències múltiples* de Gardner, el constructivisme o les darreres investigacions neurològiques aplicades a l'educació (neuroeducació?).

En allò que tots hi estem d'acord és en la idea que l'activitat motriu millora els coneixements i afavoreix els aprenentatges escolars (lectura, escriptura, matemàtiques, etc.)

A l'escola dediquem les sessions de psicomotricitat i/o educació física a preparar activitats específiques que connectin o activin les imatges mentals que portem inscrites en el nostre cos. Abans de ser verbalitzades, raonades o intel·lectualitzades cal viure-les, compartir-les. En aquest sentit, el mestre d'educació física, que col·labora en la preparació de les accions de lectoescriptura, és peça clau perquè prepara situacions de joc que ajuden a evidenciar les emocions i genera contextos afavoridors que permeten activar l'imaginari i fer aflorar els raonaments crítics. L'especialista d'educació física està implicat i ajuda a *viure la lectura*, també.

La pràctica: Bang, bang, Lucky Luke!

De l'acció motriu a la representació escrita

Edat:	A partir de 6 anys	
Nombre d'alumnes:	Grup classe	
Objectius:	<ul style="list-style-type: none">• Gaudir de la lectura del conte.• Observar, investigar, descobrir fenòmens al voltant de les ombres.• Observar la figura humana, proporcions, gestos, moviment.	
Recursos	Temps:	Dues sessions
	Espai:	Gimnàs o pati de l'escola
	Material:	Conte "l'ombra del maputxe"

Que en Lucky Luke pugui vèncer la seva pròpia ombra no és possible, de moment. Hauria d'aconseguir que les seves bales es moguessin més ràpid que la llum i, encara que carregués la pistola amb electrons, les partícules més lleugeres que podem aconseguir, no es podrien accelerar més que la velocitat de la llum.

A l'escola, el mestre d'educació física, planteja algunes sessions de suport a la lectura. Normalment comença amb la lectura d'un capítol d'un llibre i, després, al gimnàs o a la pista esportiva, es verifica amb el propi cos el que l'autor ens proposa.

Les ombres i la seva observació són un bon recurs i exemples com el d'en Lucky Luke, l'àlbum il·lustrat *Sombras de manos*¹ de Vicente Muñoz Puelles, el conte *Encender una luz*² d'Ana Bonilla o el llibre *El maputxe sense ombra*³ són ideals per aquesta activitat.

El llibre *El maputxe sense ombra* és el que més bons resultats en ha donat. Ens explica l'aventura d'en Kalfulemu, un maputxe que vol descobrir el secret del poder de les bruixes i s'arrisca a entrar a la seva cova, però les bruixes el veuen i li prenen l'ombra.

Després de sentir el conte, al pati, un mati assolellat, els infants juguen amb les ombres. Les seves siluetes es projecten, allargades, al terra o la paret. Es moment de jugar amb el propi cos, amb el cos dels companys. Les mans simulen papallones que s'enlairen i s'allunyen, amb el cos representem onades, ens estirem al terra per fer desaparèixer l'ombra, ens fotografiem,...

A la següent sessió, a l'aula, serà el moment de la conversa col·lectiva, de l'escriptura d'allò que hem volgut representar, d'inventar històries.

Amb el nostre cos, la imaginació i l'escriptura estem creant un acte educatiu que pot ser ampliat amb projeccions d'ombres sobre un llençol, experiments científics diversos, aproximacions a l'estudi del sistema solar, etc. Es tracta de fer recerques i plantejar hipòtesis que ens ajudin a entendre el nostre entorn, el món on vivim i les seves lleis.

La idea que subjau és comprendre que els contextos d'invitació a la lectura no estan només a la biblioteca o a la classe de llengua, sinó que qualsevol activitat té lligams estrets amb la lectura.

NOTES:

1. MUÑOZ, V. (2002): *Sombras de manos*. Madrid. Anaya.
2. BONILLA, A. (2009): *Encender una luz*. Barcelona. Océano.
3. GIRONA, R. (2004): *El maputxe sense ombra*. Barcelona. PAM.

Paraules clau: Lectura, activitat motriu, educació física, Henri Wallon, escriptura, cos, processos neurolingüístics.

Entradeta:

A partir dels anys 70 del segle passat es va començar a entendre que els aprenentatges escolars no només s'havien de centrar en els aspectes intel·lectuals madurats sinó que calia connectar-los amb l'entorn, amb el món. La psicomotricitat i l'educació física van canviar l'enfocament tradicional i ara són un suport bàsic en les activitats de lectura i escriptura.

.....

Per AULA s'ha de canviar la NOTA 3 de *El maputxe sense ombra* per:
GIRONA, R. (2009): *El mapuche sin sombra*. Barcelona. Libros del zorro rojo.